Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 233. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 10-го ЛИСТОПАДА 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 10, 1953. No. 233. VOL. LXI.

РОЗКРИТТЯ ШПИГУНСЬКОЇ АФЕРИ ВАЙТА — ПРИЧИНА ПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ

БРАВНЕЛЛ ОСКАРЖУЄ ТРУМАНА В СВІДОМІЙ ПІДТРИМЦІ КОМУНІСТИЧНОГО ШПИГУНА; ТРУМАН ЗАПЕРЕЧУЄ ЦЕ! МІЧЕЛЛ ДОМАГАЄТЬСЯ СУДУ НАД БРАВНЕЛЛЕМ

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Герберт Бравнелл у своїй промові в п'ятницю в Шікаго заявив, що бувший президент Геррі Труман не викинув із державної служби Геррі Декстера Вайта, який займав пост асистента секретаря скарбу в 1945 році, хоч ФБІ повідомило Білий Дім, що Вайт — комуністичний шпигун. Труман не реагував і на друге повідомлення ФБІ в цій самій справі, і дозволив іменувати Вайта урядовцем Міжнародного Монетарного Фонду. Бравнелл оскаржує бувшого президента в тому, що він свідомо підтримував комуністичного шпигуна на високій державній службі. Президент Труман негайно заперечив твердження Бравнелла, кажучи, що він „викинув" зі служби Вайта після того, як дістав повідомлення про його зв'язки з шпигунською сіткою. Але з Білого Дому негайно після заперечення Трумана повідомлено, що Вайта ніхто не викидав із служби, а він сам зрезиґнував, дставши призначення на інше становище. Бувший президент Труман, заперечуючи твердження Бравнелла, каже, що в своєму архіві він знайде документи, які відносяться до справи Вайта. В Білому Домі відписів паперів, що відносяться до справи Вайта досі не виявлено, але генеральний прокуратор Бравнелл заявив, що він пошукає їх між актами ФБІ, і що президент Труман жалуватиме своєї постійної заяви у справі Вайта. Заява Бравнелла викликала найгострішу політичну боротьбу між демократами й республіканцями в цьому році. Демократи заявляють, що республіканці хочуть подібними заявами відбитися за ту поразку, якої вони зазнали під час недавніх виборів, а республіканці твердять, що заява Бравнелла — це продовжування боротьби уряду президента Айзенгавера із комуністичними впливами і корупцією, які панували за урядування демократів. Заява Бравнелла — це тільки перший крок в цьому напрямку, бо й інші департаменти підготовляють подібні заяви, які свідчать про комуністичні впливи й корупцію в демократичній адміністрації. Крайовий голова Демократичної партії Стіфен А. Мічелл заявив через радіо, що заява Бравнелла повинна піти на розгляд суду, який вирішить, чи направду бувший президент Труман свідомо підтримував в уряді комуністичних шпигунів і в той спосіб допускався державної зради, чи, може, хтось інший надуживав президента в цій справі та використовував його владу для підтримки комуністичних шпигунів. Бравнелл склав свою заяву, узгіднивши її з президентом Айзенгавером. Шпигунська афера Вайта — найголосніша афера від часу справи Гісса. В ній замішаний також покійний головний суддя Фред М. Вінсон, бувший секретар скарбу, що його асистентом був Вайт. Ця справа заторкає також справу зберігання тайни документів ФБІ, яких без дозволу президента ніхто не сміє подавати до публічного відома.

ГЕРРІ ДЕКСТЕР ВАЙТ

Американська Асамблея домагається змін в забезпеченні на старість та на час безробіття

Гарріман, Н. Й. — Тут закінчилася кількаденна конференція Американської Асамблеї, яка нараджувалася в справі старечих пенсій та забезпечення на час безробіття. Асамблея ствердила, що забезпечення на час безробіття вимагає змін, бо воно застаріле і не йде впарі з економічним розвитком країни. Асамблея твердила, що американці більше відчувають потребу забезпечення на час безробіття, як це було давніше, і тому заходить потреба змінити дотеперішні закони про забезпечення від безробіття в той спосіб, щоб усі особи, які працюють, були охоплені соціяльним забезпеченням. Тепер працюють в Америці коло 75,000,000 осіб, але тільки 60,000,000 охоплені соціяльним забезпеченням. Президент Айзенгавер вніс законопроєкт, згідно з яким соціяльне забезпечення має поширитися ще на 10,000,000 робітників і робітниць. Але тоді 5,000,000,000 робітників все ж були б здані на те, щоб діставати тільки державну підмогу на прожиття, не причинюючися нічим до того, щоб під час своєї здібности до праці забезпечити собі своє майбутнє. Асамблея нараджувалася над тим, щоб особи і після скінчення 65 року життя могли ще на себе працювати, бо теперішній закон дозволяє таким особам заробляти тільки по 75 долярів місячно.

В АМЕРИЦІ

● **През. Айзенгавер** зложить вінець на Гробі Невідомого вояка в Дні Перемир'я 11 листопада ц. р. на Державному Кладовищі в Арлінґтоні. Президент не виголошуватиме промови.

● **В Ню Йорку** не будуть розносити пошту в Дні Перемир'я 11 листопада.

● **Бувший президент Геррі Труман** прибуде 10 листопада до Ню Йорку і промовлятиме на 73-річному обіді Товариства Вихованків Міського Каледжу в забавовій залі готелю Комодор до 1.300 осіб.

● **Хто хоче, щоб його пачка** дійшла на Різдво до Европи, мусить її надати на пошту перед 25 листопада. Листи треба надавати до 6 грудня.

● **Американське Товариство** Консервації Землі на своїх річних зборах ухвалило резолюцію з домаганням, щоб секретар рільництва взяв до уваги думки цього товариства при опрацьовуванні пляну консервації землі.

● **Уряд Виховання оцінює,** що цього року, вписалося до університетів і каледжів на 3,1 відс. більше в порівнянні з минулим роком.

● **Бюро Погоди** не передбачило наперед сніговії, що поробила стільки шкоди на східньому побережжі. Але приватні станції завбачення погоди докладно знали про сніговію наперед і на деяких автострадах і шляхах за дві години перед бурею робітники з сніговими плугами чекали на сніг.

ПРОГОЛОШЕНО ДЕНЬ НЕВІДОМОГО ПОЛІТВ'ЯЗНЯ

КОНҐРЕСМЕН КЕРСТЕН ВІРИТЬ В МОЖЛИВІСТЬ РЕВОЛЮЦІЇ ПІД СОВЄТАМИ

Ню Йорк. — У своїй промові, виголошеній в суботу 7 листопада на зібранні Міжнародної Федерації політв'язнів тоталітарних режимів, в авлі Гонтер Каледжу при 68 вулиці й Парк евеню, конґресмен Чарлз Дж. Керстен притишеним голосом заявив перед півтисячною публікою: „Справжня російська революція має щойно прийти." Цю заяву він склав на підставі своїх розмов з утікачами з-під совєтського режиму, що їх мав кілька тижнів тому в Берліні. З тих розмов він довідався, що в Совєтах панує справжній спротив владі, і що совєтський уряд змушений заганяти своїх підданих в червону армію. Таким чином сама армія стає непевною, і тому на випадок війни, вона не буде такою страшною, як дехто думає. Совєти так бояться власної армії, що не зважаться на війну проти Заходу. Щоб утримати цей настрій на майбутнє, треба, щоб західні країни були готові до оборони. Така готовість забезпечує Заходові мир. Якщо б Захід перестав зброїтися, тоді Совєти, не боячись власної армії, готові були б піти дальшим агресивним походом проти вільних країн світу. Свою промову виголосив Керстен на зібранні представників політичних в'язнів семи країн, на якому проголошено та започатковано постійне святкування „Дня Невідомого Політичного В'язня" 7 листопада, отже в річницю „жовтневої революції", коли то 36 років тому російські большевики захопили владу в Росії, обернувши її на катівню. На вічу проголошено „Маніфест на 7 Листопада", а представники політичних в'язнів цілої низки країн склали присягу, що будуть боротися безупину проти совєтсько-комуністичної тиранії до її повалення. В імені українців промовляв п. Василь Косаренко-Косаревич. Після віча, що закінчилося в год. 1.30, сотня політв'язнів вирушила з відповідними транспарентами пікетувати будинок совєтської делеґації в ОН. На траспарентах виділи такі написи: „Комунізм хоче знищити вашу волю", „Вишинський гробокопатель волі", і т. п. Поліція не перешкоджала демонстрантам.

Відділ УНС в Стемфорді відзначив своє 40-ліття

Стемфорд, Конн. — Місцевий 350-тий відділ Українського Народного Союзу, Братство св. Михаїла, святкувало минулої неділі, 8-го листопада, 40-річчя свого існування та своєї праці. З цієї нагоди відбулися в залі місцевого Українського Клюбу о год. 3-тій пополудні Святочні Збори — а ввечорі в тій самій залі Ювілейний Бенкет. Обидві імпрези започаткував молитвою Всч. о. Теодор Левицький. На зборах здавали звіти урядники Відділу: голова Василь Карий, касир Василь Блащук та секретар д-р Василь Палідвор. Головну промову виголосив голова УНС п. Дмитро Галичин. Передано почесні грамоти членам-основникам Відділу: Михайлові Бадарикові, Василеві Бреснові, Анні Бресн, Дмитрові Криницькому, Данилові Маланюкові та Іванові Турчинові. — Відділ, який початково мав 20 членів, тепер нараховує їх 150. На бенкеті ввечорі, крім голови УНС п. Д. Галичина, який закликав до підтримки українських визвольних змагань через посилення праці та збільшення членства УН-Союзу і сплачуванням Народного Фонду до УККомітету, — промовляли б. секретар Відділу Ілько Михайлишин, — проф. Михайло Нагірний (голова 108-го відділу „Провидіння") та проф. д-р Микола Андрусяк. Товстмастером бенкету був Андрій Кругляк. На заклик касира В. Блащука — зложено дрібними пожертвами $70 на цілі УККомітету. Ювілейні святкування попереджено в церкві Панахидою за померлих членів Відділу.

Відбулися загальні збори Українського Інституту Америки

Бабилон, Н. Й. — В середу, 28-го жовтня, тут у власному домі відбулися річні збори Українського Інституту Америки, в яких взяли участь індивідуальні члени та члени організації. В результаті зборів обрано уряд Інституту, до якого увійшли: Володимир Джус — голова, Платон Стасюк — заст. голови, д-р Микола Кузьмович — секретар, Данило Кейн — заст. секретаря, Павло Чорномаз — скарбник і Теодор Джус — заст. скарбника. З товариств і установ були заступлені на зборах: Наукове Т-во ім. Шевченка, Українська Вільна Академія Наук, Літературно-Мистецький Клюб в Ню Йорку, Українські Американські Ветерани і Т-во Українських Інженерів. Збори схвалили дотеперішню працю Інституту і намітили плян дальшої діяльности.

Починається праця над допущенням до ЗДА 200,000 втікачів

Вашингтон. — Державний Департамент через Державну Службу Праці пошукує 190 урядовців, які володіють одною або кількома із таких мов: італійська, грецька, німецька, польська, арабська і французька. Ці урядовці мають перевірити понад 200,000 осіб у Европі, які на основі цього іміграційного закону можуть бути допущені до ЗДА. Річна платня цих урядовців 7,600 долярів, місце праці — Европа або Азія. Перше завдання їх — перевірити 19,000 осіб в Італії, Греції і Голляндії, які мають дозвіл на в'їзд до ЗДА, але досі не могли виїхати з причини малої квоти, визначеної для цих країн. Ця праця мала б вже початися в листопаді або з початком грудня ц. р. Після того мали б перевірити 190,000 осіб, що приїдуть до ЗДА поза квотою, згідно з законом з 7 серпня ц. р. Починаючи з 1. липня 1954 р. — 5,000 осіб мали б кожного місяця діставати дозволи на в'їзд до ЗДА, а від 1 липня 1955 року — по 7,000 місячно. 55,-ку — по 7,000 місячно. 55,-000 осіб, які втекли з-поза залізної заслони і з Юґославії, мають право дістати візи до Америки, 45,000 італійських втікачів, які тепер перебувають в Італії або Трієсті, 2,000 бувших польських вояків з Англії, 15,000 греків, 15,000 голляндців та інші групи. Для нас найважніша група 35,000 осіб, які живуть в Західній Німеччині або Австрії і які втекли із країн, що за залізною заслоною, та 10,000 втікачів із-за залізної заслони, які живуть у країнах НАТО, Туреччині, Трієсті, Швеції або Ірані.

● **Америка відмовила візи** японській сценічній і фільмовій артистці Йошіко Ямаґуші після того, як вона вперше відвідала ЗДА в 1950 році і потім вернулася до Японії. Вона вийшла заміж за народженого в Америці японського скульптора. Не подано причини тієї відмови. Йошіко Ямаґуші ввела в японські театри технічні новини американських сцен.

ПАНІ АМБАСАДОРКА НЕ БОЇТЬСЯ ДЕМОНСТРАНТІВ

Американська амбасадорка в Римі, п-ні Лус виходить в товаристві її італійської охорони, щоб зустріти делеґацію італійських студентів, що демонструють перед американською амбасадою у зв'язку із заворушеннями в Трієсті, в яких згинуло 10 осіб. На всі перестороги про небезпеку показуватись перед демонстрантами, п-ні амбасадорка заявила, що вона була свого часу американською воєнною кореспонденткою й бачила більші прояви насильства.

90,000 італійців в Трієсті взяло участь в похороні жертв вуличних демонстрацій

Трієст. — Від 90 до 100 тисяч осіб взяло участь у похороні шести мешканців цього міста, вбитих у триденних вуличних демонстраціях в кінці минулого тижня. Римо-католицький єпископ Антоніо Сантін, що проводив похоронним обрядом, закликав присутніх над могилою поляглих, щоб вони згасили в собі гнів з приводу проливу крови і спричинилися до встановлення спокою. Вінок на могилу вбитих прислав також командувач англійської залоги в Трієсті, ген. сер Джон Вінтертон, що його італійська публічна опінія уважає головним винуватцем брутальної поведінки супроти демонстрантів. Тим часом англійці докраю обурені антибритійськими демонстраціями в Трієсті. Це несподіване загострення англо-італійських взаємин скомплікувало розв'язку проблеми Трієсту. Італійський уряд видав 13-сторінкове звідомлення з власного слідства у справі демонстрацій, в якому приходить до висновку, що безпосередньою причиною цих протиальянтських демонстрацій італійських студентів була заборона ген. Вінтертона вивісити на бальконі будинку міської ради італійський прапор з нагоди роковин зайняття Трієсту італійськими військами в першій світовій війні. Англійський міністер Іден і вся англійська преса зайняли гостре становище супроти Італії, вбачаючи в ній морального винуватця антибритійських демонстрацій. Знову ж італійський прем'єр Пелла зажадав покарання генерала Вінтертона і відкликання його з Трієсту, не називаючи, зрештою, його імени. Італійський уряд викликав із Лондону до Риму свого амбасадора на нараду у справі цих останніх подій.

Ніксон передбачає знищення „залізної заслони" в Китаї

Тайпей, Формоза. — Віцепрезидент Ніксон прибув літаком з Гонк-Конґу у своїй 10-тижневій подорожі по тихоокеанських і далекосхідних країнах. Він виголосив через радіо промову, в якій передав китайцям на Формозі привіт від президента Айзенгавера і висловив надію, що недалекий вже той день, коли впаде залізна завіса, яка ділить Китай від решти світу, і китайці встановлять тісний зв'язок із світом для загального миру і добра. Чіянг Кай-шек, американський амбасадор Ранкін і поверх 200 націоналістично-китайських і американських високих військових та цивільних представників вітали віцепрезидента Ніксона, який прилетів у товаристві своєї дружини. 12 китайських літаків ескортували літак Ніксона.

● **У виборах в Португалії** опозиція виказала 16.7 відс. голосів у столиці Ліссабоні. Решту дістав авторитативний режим прем'єра Салязари.

Українська мистецька імпреза на Міжнародній Жіночій Виставці

Ню Йорк. — В програму Міжнародної Жіночої Виставки, яка відбулася впродовж минулого тижня в приміщеннях Реджімент Арморі і в якій видатну участь взяли українські жінки під проводом окремого Українського Виставкового Комітету з панею Катериною Пелешок на чолі, входили також мистецькі виступи. Намічена українська мистецька програма відбулася минулої суботи ввечорі та стягнула велику кількість публіки. Українська програма, яка відбулася безпосередньо після польської, була передбачена на одну годину і з того приблизно пів години часу забрали промови українською мовою, яких чужа публіка не розуміла й які своєю довжиною викликали застереження навіть з боку української публіки. Не всі артисти, зокрема скрипачка, зважали на обмежений час та і пізню годину і збільшили свою програму, продовжуючи її наддатками. Двомовні заповідання поодиноких точок, з відповідними реклямами для артистів, здовжували говорену програму, зменшуючи тим часом мистецьку. В програму української імпрези, після сольового відспівання українського національного гимну, привітів, виголошених п-нею Катериною Пелешок і п-нею Павлиною Різник, та української промови п-ні Ірини Повзанюк, входили: сольоспів Ізабелі Орловської-Фоменко при фортепіяновому акомпаніяменті композитора М. Фоменка, скрипкове сольо Алісії Бочинської при фортепіяновому акомпаніяменті Євгенії Чапельської, фортепіянове сольо Дарії Каранович та виступи танцювальної ґрупи молоді ОДВУ „Джерело" під керівництвом д-ра Романа Петрини, що були теж найбільшою атракцією імпрези. Поодинокі точки заповідали: п—на Марія Боднар по-англійськи і п—ні Лідія Крушельницька по-українськи.

шельницька по-українськи.

МОССАДЕК ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВІН — ЛЕҐАЛЬНИЙ ПРЕМ'ЄР ІРАНУ

КОЛИШНЬОГО ІРАНСЬКОГО ПРЕМ'ЄРА СУДЯТЬ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ

Тегеран. — Перед надзвичайним військовим судом став 73-літній колишній прем'єр Ірану, Могамед Моссадек. Він правив в Ірані впродовж двох років трьох місяців і 22 днів, ставши фактичним диктатором країни, поки 16 серпня ц. р. шахРіза Паглеві не зажадав його димісії. Він не скорився розпорядженню шаха, арештував полковника, що привіз шахове письмо, і захопив всю владу в свої руки. Але повстання війська, вірного шахові, поклало 19 серпня ц. р. край його владі. Сам Моссадек кілька днів ще переховувався, але потім піддався новій владі, що її від того часу очолює в Ірані прем'єр генерал Загеді. Моссадека судять за державну зраду, якої допустився збройним спротивом волі шаха, чим спричинив смерть 43 осіб і поранення 85, в наслідок збройної сутички між вірними шахові та підлеглими Моссадекові військами. Разом із Моссадеком судять 44-літнього колишнього шефа штабу іранської армії, ген. Таґі Ріяґі, як співвинуватця злочинів Моссадека, особливо у змові проти леґальної влади шаха і плянуванні насильної зміни устрою іранської держави. За іранським законом жінки або чоловіка у віці понад 60 років не вільно карати смертю, так, що навіть на випадок засудження Моссадека на смерть — цей присуд не може бути виконаний. Судейський трибунал творить п'ять генералів: голова трибуналу генерал-майор Алі Моґбелі і 4 бриґадієри. Всі вони були свого часу підкомандними підсудного генерала Ріяґі. Моссадек виявив перед судом ті самі свої дивацькі звички й ту саму тактику, що їх вживав за часів свого прем'єрування. Він з'явився на суду у взористій піджамі і почав свої зізнання короткою заявою, що, мовляв, його і його приятелів запроторено до холодної в'язниці в умовини, що наражають їх на втрату здоров'я. Потім Моссадек заперечив важність військового суду, заявивши, що він є леґальним прем'єром Ірану і тому судити може його лише Найвищий Суд. Він виголосив 50-хвилинну суто політичну промову, в якій пригадував свої заслуги для держави в ліквідації британських впливів у різних ділянках державного життя країни та в переведенні націоналізації нафти, що була формально власністю Англо-Іранського Товариства. На судовій розправі присутні представники крайової і закордонної преси, але є виключена широка публіка.

Три члени Невтральної Комісії в Кореї збунтувались проти комуністів

Панмунджом. — Процедура „переконування" протикомуністичних полонених неповоротців опинилася знову у сліпому куті, цим разом в наслідок неможливої тактики, що її стосують комуністичні „переконувачі" у відношенні до полонених. Піддавання полонених моральним тортурам впродовж інколи навіть кількох годин супроти окремих полонених викликало спротив всіх некомуністів в Невтральній Комісії. Армін Денікер, голова швайцарської делеґації, заявив, що „щось треба зробити", бо, мовляв, — „погражування полоненим є безпосереднім порушенням 13 статті женевської конвенції". Генерал-майор Стенстром, голова шведської делеґації, сказав, що „так далі не може йти, як йшло досі". Голова Невтральної Комісії індійський генерал Тімайя, солідаризувався із шведами та швайцарцями. Він зажадав від комуністів зм'якшити своє відношення до полонених і зревідувати взагалі плян, за яким тепер комуністи ведуть своє „переконування". Зокрема — індійці звернулися до комуністів із закликом зректися свого домагання, щоб полонених, які не хочуть цього, приводили до „переконувачів". Індійська сторожа рішуче відмовилася вживати супроти полонених сили. Тим часом комуністи зажадали знову зустрічі з мешканцями 22 табору китайців, що відмовилися прийти з ними на побачення. Загально, невтральні обсерватори, в тому числі американці, висловлюють похвалу індійцям за тактовність, яку вони проявляють у своїй надзвичайно трудній місії в Кореї. — Тим часом альянтські і комуністичні дорадники головних делеґатів у підготовчій нараді в Панмунджомі у справі політичної конференції про Корею, мали „довге і ділове" засідання. —

Большевики святкували 36 роковини своєї влади

Москва. — Совєтські володарі святкували в суботу на Червоному майдані в Москві 36 роковини встановлення своєї влади після жовтневої революції. Військова парада була скорочена до 35-хвилинної дефіляди. Головним промовцем виступав маршал Булґанін, що говорив із трибуни мавзолею Леніна-Сталіна. Позаду нього стояли Маленков і всі члени державної і партійної верхівки. Булґанін оскаржував Америку, що це вона найбільше зброїться та „загрожує" Совєтам щораз новими військовими базами в різних країнах і тому, мовляв, Совєти також мусять зброїтися, дарма, що „прагнуть миру".

В СВІТІ

● **Почалася евакуація** літаками двох тисяч націоналістично-китайських партизанів, що перебували в північній частині Бурми, відступивши з китайського суходолу перед комуністами. Вони переїздять на Формозу. Залишилось ще коло 10 тисяч.

● **У Франції вибух страйк** учителів. Вони кажуть, що уряд поцікавився вже долею військовиків і судового апарату, але забув про вчителів і тому домагаються підвишки платні на 10 відсотків і інших користей.

● **Індійський прем'єр Неру** вихваляв у промові американських інженерів, зайнятих при великих ірриґаційних і електротехнічних роботах в Індії. В Індії ліва опозиція виступала проти затруднювання американських інженерів у тих роботах.

● **Серед палкої передвиборчої кампанії** в останній стадії президентських виборів і Філіпінах збільшилася кількість політичних вбивств. Борються два кандидати: теперішній президент Квіріно і голова націоналістичної партії Максейсей.

● **Синґман Рі** хоче збудувати за гроші, одержані від Америки на відбудову Кореї репрезентаційний будинок у Сеулі, велику автостраду і могутню радіостанцію. Американська комісія членів Конґресу, вернувшись з Кореї, висловила невдоволення з тих плянів старого президента, який, мовляв, замало дбає про хліб для свого народу, а забагато про престиж влади.

● **Королева Єлисавета** склала вінок на могилі невідомого англійського вояка з нагоди традиційних роковин в останню неділю. Князь Едінбурґу і кн. Ґлавсестеру стояли позаду неї, а королева вдова Єлисавета і княжна Марґарет були на бальконі.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР

У зв'язку з останніми подіями у внутрішньополітичному українському житті, зокрема після того, як смерть голови Української Національної Ради й опісля смерть голови її Виконного Органу пробила глибокі прогалини в цій українській політичній репрезентації у вільному світі, — в усіх політичних середовищах заговорили про „кризу в Державному Центрі". Ці голоси посилились після повідомлення про недугу президента Андрія Лівицького і, вкінці, про виступлення представників Організації Українських Націоналістів з Виконного Органу УНРади.

Криза в Державному Центрі на вигнанні не є нічим надзвичайним, ані трагічним. Такі, та ще й далеко гостріші, кризи переживають і державні уряди на своїх територіях. Звичайно, можна мати великі претенсії до відповідальних за Державний Центр осіб, за те, що вони не зробили і не роблять всього можливого, щоб кризу перемогти та полагодити, і ще більше за те, що вони своїми нефортунними політичними потягненнями в таких критичних часах дають притоку до загострення кризи.

Це одна справа. Проте, вона не тільки не виправдує, але ще тільки збільшує застереження проти того становища, яке зайняли в цій кризі противники Державного Центру. З їх боку можна було багато разів почути, що вони, мовляв, не виступають проти Державного Центру, як традиційної політичної концепції, а тільки, або головно проти його особистого та партійного складу й т. п. Тим часом тепер з тих самих боків лунають майже тріюмфальні голоси, мовляв, Державний Центр валиться. І на цьому кінець, бо рівночасно не дається жадної практичної розв'язки чи мудрої концепції, яка мала б заповнити ту прогалину, що мусіла б витворитись після бажаного ними „розвалу" Державного Центру.

Становище українців на американському континенті до Державного Центру та до української політичної репрезентації у вільному світі загально відоме. Воно з'ясоване виразно в резолюціях конґресів американських і канадійських українців, які висловились недвозначно в тому напрямку, що власне Державний Центр, як концепцію, вони вважають найкращою в теперішніх обставинах розв'язкою проблеми одної української політичної репрезентації у вільному світі, в протиставленні до тих манекенів під українським іменем, яких використовує на міжнародному терені Москва для своїх імперіялістичних цілей. Американські й канадійські українці теж постійно закликають однаково так українські політичні середовища, що є в УНРаді, як і ті, що поза нею, щоб вони спромоглися на політичну мудрість та взаємними компромісами створили нарешті на базі Українського Державного Центру ту вимріяну всіми українськими патріотами спільну та ефективну українську політичну репрезентацію. Ми переконані, що це уможливило б теж і скасування тієї „паперової заслони", про яку була мова в попередній статті на цьому місці.

Теперішньою кризою в Українському Державному Центрі немає чого радіти ані його приятелям, ані його противникам. Нею цілком певно радіють вороги українського визволення та української державности. В українському інтересі є не тільки перемогти теперішню кризу, але перемогти кризу в цілому й вивести Державний Центр з усіх його дотеперішніх недомагань та поставити на найширшій базі, як того вимагає добро української визвольної справи та її репрезентації у вільному світі.

Усі здаємо собі справу з труднощів в цьому відношенні, але немає труднощів, яких не можна б розв'язати при добрій волі з усіх боків. Під таким кутом повинен, в інтересі української визвольної справи, поставитись український загал до теперішньої кризи в Державному Центрі і під таким кутом працювати для її полагодження. Якщо б це пощастило, тоді українці чи не вперше в історії могли б, маючи на думці теперішню кризу в Державному Центрі, оправдано сказати, що цим разом зло таки справді вийшло на добро.

АРХИПАСТИР ВІДРОДЖЕНОЇ ЦЕРКВИ

По всіх країнах українського розсіяння облетіла сумна вістка, сповнюючи смутком серця православних українців: дня 22-го жовтня ц. р. у Франції на 79-му році життя помер Блаженніший Полікарп, Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви, Голова Собору Єпископів і Священнішого Синоду УАПЦ.

Покійний Митрополит Полікарп народився дня 20 червня 1875 року в селі Зеленьках на Київщині. Мирське ім'я Його було Петро Сікорський. Освіту здобув Він в Гуманській духовній школі і в Київській духовній семінарії. Від 1906 по 1910 рік був вільним слухачем на правничому факультеті Київського університету.

Національно - свідомі батьки змалку прищепили йому любов до України та її народу. Ще бувши в семінарії, Петро Сікорський захоплюється справою визволення України і бере активну участь у нелеґальному українському гуртку.

Від самого початку національної української революції Петро Сікорський стає до праці в Міністерстві Віроісповідань УНР — спочатку як начальник господарського відділу, а потім як віце-директор Департаменту Загальних Справ.

Після трагічної поразки визвольних змагань, разом з армією і урядом виїжджає на Захід — на вигнання. У Кремянці на Волині вертається знову до праці на церковній ниві, 1922 р. приймаючи черничий постриг з ім'ям Полікарпа. Того ж 1922 р. був наділений саном архимандрита.

Десять років архимандрит Полікарп проводить по манастирях, які він, як намісник чи настоятель, приводить до порядку після часів воєнної руїни.

Хиротонія архимандрита Полікарпа на українського православного єпископа в Польщі відбулася в Митрополитальному соборі у Варшаві дня 10 квітня 1933 року. Цей урочистий акт був наслідком українського церковного руху, який домагався для православних українців своїх єпископів. Радість вірних української православної Церкви була тоді величезна.

Перші роки єпископства, очолюючи український церковно - православний рух на Волині і в усій Польщі, присвятив Владика Полікарп національно - церковному усвідомленню духовенства і вірних. З Його ініціятиви в Луцьку створено при Товаристві ім. Петра Могили Богословську Секцію, довкола якої гуртувалося національно - свідоме духовенство, де перекладалося книги Св. Письма й богослужбові книги на українську мову, видавалося їх і ширилося по селах.

Під час другої світової війни, в найтяжчі часи, що їх переживав народ і Церква, Владика Полікарп стає Головою і Митрополитом Української Автокефальної Православної Церкви. Після призначення, на просьбу церковних рад на Волині, на це високе становище, декретом Митрополита Діонісія 24 грудня 1941 року, Владика Полікарп два роки під німецькою окупацією перебув на землях України Адміністратором Української Православної Церкви.

Найвизначнішою подією в житті Української Православної Церкви того часу було утворення Владикою Полікарпом, разом з покійним митрополитом Олександром, канонічної української православної ієрархії через висвячення єпископів в Пінську, Києві й Луцьку. Багато переслідувань зазнали нововисвячені єпископи, духовенство і вірні від німецької окупаційної влади, яка своїм повсякчасним втручанням руйнувала канонічний устрій Церкви. Вороги УАПЦ намагалися відновити тоді в Україні під різними покришками московське православіє, а большевицькі аґенти, розуміючи небезпеку УАПЦ для московського панування в Україні, зі свого боку ширили про Владику Полікарпа та українське священство різні наклепи та провокували німців проти УАПЦ. В усій своїй пропаґанді з особливою люттю накидалися большевики на Владику Полікарпа. Внаслідок большевицько - московських провокацій та німецької засліпленої лютости, не один вірний і не один священослужитель УАПЦ згинув з рук катів у страшні часи другої світової війни.

В ті часи Владика Полікарп з честю ніс найбільшу відповідальність за доручену Йому Українську Православну Церкву, мужньо й гідно обороняв її перед окупантом, не раз наражаючи себе на смертельну небезпеку.

У січні 1944 року Владика Полікарп виїхав на еміґрацію. Знеможений недугами і слабий тілом, він не втратив свого великого духа і, в тяжких умовинах таборового існування, продовжував нести свій тяжкий хрест. Його світла постать, що підтримувала на дусі скитальців у найчорніші дні примусової репатріяції, в дні непевности й розпачу — назавжди залишиться в пам'яті вірних. УАПЦ на еміґрації для православних українців була великою опорою і надією в біді й нещасті, а з нею нерозривно зв'язаний був, як її Голова, Владика Полікарп.

Особливо журився Владика, що УАПЦ і досі не об'єдналася, хоч він вірив, що ідею цього об'єднання для добра Церкви і Нації глибоко усвідомила собі ієрархія, духовенство й вірні. Здійснення тих його ідеалів було б теж і найгіднішим вшануванням його світлої пам'яті.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПОЛІТИКИ ПРИ СПІВПРАЦІ

У підході до американської закордонної політики її критики й аналітики дуже часто переочують велику трудність, що її мусять поборювати американські державні діячі: рахуватися з думкою своїх союзників і водночас бути незалежним в плянуванні і веденні своєї політики. Це, ніби, є обов'язком і трудністю кожної країни, яка не живе в ізоляції, має власні національно - державні інтереси і зв'язана з союзницькими договорами з різними країнами світу. Проте, коли ближче приглянутися, мало котра країна відчуває у своїй закордонно - політичній ділянці такий натиск закордонних чинників, як Америка. Це звучить трохи парадоксально, бо ж час від часу чуємо гнівні запити членів різних чужинецьких парляментів під адресою їхніх урядів, чи ЗДА не роблять завеликого натиску на ті уряди самостійних держав, — не кажучи вже про трафаретний закид комуністів, що „під диктатом" ЗДА перебувають такі й такі держави. Але коли переглядати звідомлення з американського Конґресу й пресові інформації про публічні громадські виступи членів обох американських законодатних палат, та коли читати поважну політичну американську пресу, — то відразу впадає в очі диспропорція: як обережно ставиться Америка до публічного критикування політики інших країн, і як безпардонно роблять це інші країни у відношенні до Америки. Москва кричить про політичний „диктат" Вашинґтону тим державам, які користали й користають з великої фінансової допомоги Америки. Як виглядає цей диктат — видно з тої „слухняности", з якою ставляться Англія, Франція чи Італія, країни, що їх ЗДА рятували просто від банкрутства, до проблем НАТО, европейського оборонного пакту, червоного Китаю, Німеччини та інших першорядних справ з актуальної міжнародної ситуації. Чи це видано, щоб котрась американська партія на своїй конвенції ґостро накидалась на внутрішні відносини й політику Англії? Тим часом до „звичайного права" англійських лейбуристів належить вже, щоб весь арсенал демагогічних закидів вистрілювати на своїх з'їздах на Америку, її парляментарну більшість та її закордонну політику. Прем'єр Індії Неру дозволив собі в публічному виступі безпардонно критикувати політику ЗДА. Впливовий французький журнал „Ле Монд" веде постійну протиамериканську кампанію. Ані лейбуристи, ні індійський прем'єр, ні паризький часопис не рівноважать своїх протиамериканських виступів ніякими одночасними й подібними закидами під адресою Совєтів. Наче зло сучасного світу не в Совєтах і в комуні, а в американській політиці!

Очевидно, можна потішатись, що ані лейбуристи не правлять нині в Англії, ані Неру не є приятелем комуністів, ані „Ле Монд" не є гучномовцем французького уряду. Але американський уряд мусить рахуватися з фактом, що лейбуристи можуть завтра прийти в Англії до влади, що Індія є тепер найбільшою некомуністичною державою в Азії і що названий паризький часопис має поважний вплив на французьку публічну опінію. До того приходять вже офіційні впливи й натиски, бажання і суґестії, з яких згадати б тільки відому ідею Вистона Черчила щодо зустрічі „великої чвірки". Завдання кожної дипломатії — лагодити невигідні для країни суперечки між союзниками, переконувати одних, щоб ішли по лінії, бажаній для даної дипломатії, і морально демобілізувати, знесилювати або паралізувати неприхильні міжнародні сили. Але дипломатія є тільки засобом у реалізуванні політичних цілей. Плянувати ж саму політику і зберігати її тривкість надзвичайно трудно, коли держава має ту міжнародну позицію і ту історичну місію, що її мають нині З'єдинені Держави, і коли та держава має політичні зв'язки, політичні цілі і військові бази по всьому світі.

Щоб будь-котра політика стала авторитетною і примусила інших рахуватися з нею та достосовувати себе до неї, вона мусить бути конструктивною. Політика держав демократичного світу не може наслідувати Москви, яка є „сама в собі", з ніким і нічим не рахується, за винятком арґументів пливкої і змінливої тактики при непорушних цілях, і брутально накидає її Варшаві, Празі, Будапештові, Букарештові, Софії і Пейпінґові. Там нема ніяких критиків, тут є власна публічна опінія, як реальний контролюючий чинник, і тут є постійні впливи союзницьких і заприязнених держав. Доказом такого конструктивного плянування були такі дії американської політики, як допомога Греції в її війні проти комуністичної револьти, улаштування „летунського помосту" у відповідь на комуністичний шантаж із відрізанням суходільних шляхів комунікації з Берліном, як створення НАТО, виступ проти аґресії в Кореї, мир з Японією і Тихоокеанський пакт. Кожна з названих дій була у світі мало популярна. Вона увінчалась успіхом, дістала признання і здобула приятелів. Відважне і послідовне становище Туреччини у відношенні до політики царської і совєтської Росії в справі Дарданелів, — відважне і послідовне становище канцлера Західньої Німеччини у відношенні до проблеми Схід-Захід, — чи ще відважніше і ще більш послідовне становище старенького південно-корейського президента Синґмана Рі, — це також найбільш відомі приклади конструктивної і незалежної політики, що вміє опертися натискові різних закордонних сил.

Закордонна політика не може бути тверда в розумінні непорушности і тупости, але мусить бути тверда в розумінні послідовности і неподатливости на ворожий шантаж чи на союзницьку наївність. На наших очах шлях, що ним ідуть міжнародні події після останньої війни, знову виказує закрут. На місце недавніх облесливо - обманних псевдомиролюбних слів наступників Сталіна — знову приходить відомий з сталінських часів стиль дипломатичної мови Молотова: тупе повторювання одної вимоги, знаючи згори, що її Захід не всилі прийняти, і тупе використовування кожної нагоди для пропаґанди. Сліпий кут, в якому опинились переговори в Панмунджомі для підготови корейської мирової конференції і відмова Совєтів на пропозицію 3-ох західних держав скликати конференцію „чотирьох" для справ Німеччини й Австрії — це нова перемога американської політичної лінії, заснованої чотири роки тому на скріплюванні власної військової сили і на вижиданні примирливих діл, а не слів, від Совєтів. Цей новий закрут у розвитку міжнародних подій можливо є новим блефом Москви, можливо є тільки новим шантажем для виторгування нових концесій у вигляді білету вступу для червоного Китаю до ОН, чи іншої подібної комедії. Але не є також виключене, що ця внутрішня криза, яку переживають Совєти в усіх ділянках штовхає Кремль не до замирення, а до нової війни: щоб відвернути увагу власних громадян від злочинів влади і щоб пробувати поширити свою владу на дальші мільйони людей, поки Захід надумається ратифікувати оборонний пакт і поки постане нова німецька армія. Сильна і самостійна політика ЗДА є нині більш потрібна, як будь-коли. І якщо помилки нової республіканської адміністрації на внутрішньому терені відбилися некорисно для неї на настроях виборців, то закордонна американська політика йде покищо, — при всіх її „непередрішенських" недоліках, по засадничо правильній лінії — самостійного твердого відношення до Совєтів, без уваги на страх, угодівство чи примітивний еґоїзм деяких союзників.

Ярослав Курдидик

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ВИРОБИЛИ ВОДНЕВУ БОМБУ

Після досить суперечних, а часто й протилежних заяв різних передових американських політиків, вчених, військових знавців, включно з заявою секретаря оборони Ч. Вилсона та президента Айзенгавера, залишилося одвертим і остаточно не здефінійованим питання: мають большевики вже готову водневу бомбу — чи ні? А якщо мають, то чи зможуть приступити до її серійної продукції?

Певне, що на таке питання дуже важко відповісти, тим паче, що до большевицьких воєнних таємниць доступ далеко тяжчий, як у деяких демократичних державах. Але на основі доступних відомостей, можна скласти, ніби з малих і різноманітних камінців, хоч приблизний образ того, якими дорогами і як задалеко зайшли большевики в продукуванні водневої бомби.

Вже в січні 1950 р. втаємничено невеликий круг учених та військовиків про те, що відомий атомовий шпигун Кляус Фукс передав на прикінці 1945 р. секрет продукування атомової бомби большевикам. У 1946 р., коли вчені почали розвивати продукцію водневої бомби, Фукс передав большевикам точні дані про кожний експеримент та переведені у лябораторіях початкові проби.

Із заяви Маленкова про те, що Совєти встигли вже виробити водневу бомбу, виходить, що большевики потребували аж вісім років на те, щоб при допомозі даних, які доставив їм Фукс, створити водневу бомбу. Ця вістка не означає, однак, що большевики мають змогу розпочати продукцію водневих бомб у великому маштабі. Як виходить, Кляус Фукс був одним із членів тієї групи англійських вчених, які допомагали своїм американським колеґам виробити першу атомову бомбу. Свою працю переводили вони тоді у таємних лябораторіях в Лос Аламосі в гористій пустині Нового Мехіка. До групи цих вчених належав також відомий фізик д-р Е. Теллер, під керівництвом якого вироблено теж водневу бомбу. Пробний вибух водневої бомби переведено в жовтні 1952 р. на острові Еніветок. Фукс мав доступ до всього таємного матеріялу і був досить ознайомлений з можливістю створення водневої бомби, яку теоретично розроблено до подробиць майже в тому самому часі, коли скинуто перші атомові бомби на Гірошіму та Наґасакі.

Вже тоді знали, що вибух бомби, спричинений розщепленням атомів плютонію, витворює таку високу температуру, якої вистачає для того, щоб нею викликати вибух важчих своєю питомою вагою водневих атомів, і таким чином спричинити чергову експльозію, яка своєю силою перевищуватиме атомову бомбу в багато разів. Іншими словами, атомова бомба мала б бути тільки запальником-детонатором для властивої водневої бомби. Воднева бомба зложена з високовибухової мішанки двох ізотопів — девтерію і тритію. Девтерій можна продукувати відносно легко. Він знаходиться у воді в відношенні 1:5,000. Натомість продукція тритію дуже складна й сполучена з величезними коштами. Тритій можна продукувати тільки при допомозі плютонійних реакторів. І ці реактори большевики вже мають, хоч і не багато. Але, щоб створити один кілограм тритію, треба зужити в десять разів більше плютонію.

Це й була одна з основних причин, чому Америка рішилася на побудову окремих великих виробень тритію, які коштують коло трьох мільярдів долярів. Будова ця триває вже четвертий рік і знавці твердять, що в наступному році буде вже наладнана основна й послідовна продукція. Та навіть і тоді, коли продукція буде вже в повному ході, треба буде ще деякого часу для того, щоб створити такий запас тритію, який уможливив би більшу продукцію водневих бомб.

З того виходить, що є дуже малоправдоподібним, щоб Совєти могли вже розпочати серійну продукцію водневих бомб. Є здогад, що коли б большевикам і вдалося виробити водневу бомбу, то хіба коштом невеликих запасів плютонію, якими вони розпоряджають, а це знову послабило б їхню покищо не дуже розвинену і щойно недавно започатковану продукцію атомових бомб.

Мабуть уже недалеке майбутнє покаже, чи джерела, на яких спираються американські вістки, відповідають правді. Без сумніву є однак факт, що як би воно не було з продукцією обох родів бомб у Совєтах, ЗДА випередили їх на вдосконаленні продукції приблизно на 4-5 років.

Д-р Роман О. Климкевич

ПІДПИСИ ГОВОРЯТЬ

(Спомини з передвоєнного Львова)

(1)

В одне сонячне пополудне, серед зелені маямських пальмових гаїв, попадає мені припадково в руки невелика книжечка: моя збірка автографів. Приїхала вона зі мною сюди, в країну помаранч і гураґанів, з далекої рідної землі. На білих листках паперу пишається кілька десятків підписів визначних українців і українок.

Охота збирати підписи прийшла до мене ще за ґімназійних часів у Львові, два роки перед вибухом другої світової війни. Сталося це частинно під впливом клясичної літератури. Один із Птоломеїв давав величезну кількість пшениці, щоб тільки роздобути рукописи Софокля, Евripіди та Есхіла. Пліній Старший згадує, що бачив в одній книгозбірні підписи славних мужів із двох століть. Частинно сталося це теж під впливом мого ґімназійного товариша, тепер дописувача „Свободи", М. В. Дольницького. Збирали ми автографи наввипередки, з завзятістю та з різною оцінкою одержаних підписів, залежно від партійно-політичного переконання та зацікавлення даною ділянкою українського життя. Графологічні моменти не грали тут ніякої ролі. Особливо цінили ми підписи наших громадян, що їх не стало вже між живими. Не скажу, що ми бажали смерти визначним постатям української суспільности: ми гордилися посіданням підпису людини, що з дочасности перейшла в історію.

Сьогодні, коли дивлюся на підписи тих, що навіки відійшли від нас, відчуваю, як гарно було б, якби вони були ще між нами. Тішуся, одначе, що переважна більшість тих, які обдарували мене своїми підписами, живе, працює, творить, і всім їм бажаю кріпкого здоров'я та дальших успіхів. Дивлюся на автографи — і всі вони оживають і говорять. І оживає передвоєнний Львів...

1. Музики

Перший, що вписався в мій автографник, був композитор **Станислав Людкевич**. Підписуючись у своїй робітні в Українському Вищому Музичному Інституті ім. М. Лисенка за столом, що стояв між двома тимпанами та філгармонією, „Сясьо" сказав: „Чи думаєте, що я вже збираюся вмирати, якщо вже тепер приходите за моїм підписом?" Його обурення було слушне: він і досі живе у Львові.

Мій незабутньої пам'яті професор д-р **Нестор Нижанківський** вписався на годині фортепіяна в цьому ж Інституті і з притаманним йому гумором сказав до присутнього в кімнаті Василя Барвінського: „Ей, чи Ромко не схоче зробити з мого підпису векселя — допише, що я зобов'язуюся заплатити йому сто долярів". Переховується в мене теж рукопис його „Інтермецца", якого він мені присвятив і дозволив бути першим його виконавцем. **Василь Барвінський** обіцяв мені дописати біля свого підпису одну з музичних тем із своїх творів. Забудькуватість, спричинена директоруванням в Інституті, та його невтомною композиторською працею, не дозволили йому, на жаль, додержати обіцянки. **Д-р Борис Кудрик** намагався сполучити українське мистецтво зі старими формами не тільки в композиторській творчості, і тому мабуть підпис нашого „Буся" повний розкішного розмаху барокової доби. Далі йдуть підписи проф. **Філарета Колесси**, що вписався в своїй засипаній книжками й нотами робітні, та його сина **Миколи Колесси**, мого вчителя диріґентури. Лучило нас велике зацікавлення радієм. Одного разу слухав він передачу через радіо Лисенкового „Тараса Бульби" з Київської опери в інструментації Ревуцького й Лятошинського і в його очах блиснули сльози. Підпис **Зиновія Лиська** пригадує мені наше прощання восени 1939 р. „Всі йдуть на Захід, хто останеться в краю?" — сказав він сумовито. Цей ряд композиторів і науковців музики замикає **Антін Рудницький**. Наділив мене у Львові автографом і поїхав до Америки. Я був вдоволений, що завчасу ще одержав його підпис. Америка була ж так далеко, а Львів опинився за короткий час у руках червоної армії. Не сподівався я, що ця сама війна занесе й мене в Америку. Тепер міґби я дістатися за кілька годин з Маямі на північ, де він розвиває таку успішну музичну діяльність. Його дружина, улюблена співачка наших і чужих сцен, **Марія Сокіл**, відкриває своїм підписом ряд музичних виконавців. Ми, ґімназисти, дивилися на неї не тільки як на артистку, — гарна співачка була для нас втіленням жіночости. Вона, як Татяна з останнього акту „Євгена Онєґіна" Чайковського, стоїть досі перед моїми очима.

Підпис **Михайла Голинського**, воєнного товариша мого батька, пригадує мені, що ніколи не чув я кращого Дон Хосе з „Кармен" Бізе, як того, що він його дав у Великому Театрі в Львові. **Одарка Бандрівська** вчила співу в Музичному Інституті і могла гордитися своєю клясою талановитих співаків. Одного дня прийшов до Інституту обдарований добрим голосом молодець і заявив, що він „бас" і що обов'язково хоче вчитися в мужчини. Його приділено таки до кляси Бандрівської, і за кілька тижнів, побачивши свої поступи, простив він їй, що вона — жінка. Біля її підпису виднє ще один: піяністки **Наді Біленької Лаврівської**. Вона мала одну прикмету, що справляла їй клопіт: акомпаніюючи скрипакам, любила підспівувати тихенько мелодію соліста. Робила це несвідомо. Мені приходилося часами обертати їй сторінки під час концертів і тоді припадало мені ще одне завдання: штовхати її злегка в бік, як тільки вона починала мурликати. **Дарія Каранович** дала мені свій автограф, коли приїхала на свій концерт з Відня до Львова. Нестор Нижанківський висловлювався про неї дуже похвально, кажучи, що ніяка українська піяністка не присвячує стільки часу й праці українській фортепіяновій літературі. Грала наші твори часто на концертах (чого можна було б побажати нашим віртуозам в Америці!) і попрацювавши над рядом творів львівських композиторів, грала їх перед ними, щоб відтворити їх опісля в справжньому їхньому дусі.

Піяністка **Галя Левицька**, вписуючись в мій автографник, побачила при мені фотографічний апарат і сказала сухо: „Вдався зовсім у свого професора, в Нестора". Нестор Нижанківський славився в Галичині, як завзятий фотограф, що ніколи не розлучався з фотоапаратом. Скрипак **Осип Москвичів** вписався мені з куди гострішою завваґою. Він заявив, що завжди, коли я акомпаніюю його учням, щось не впорядку: або погано педалізую, або поганий фортепіян заливає звуки. Безсторонний суддя Василь Барвінський заявив, що вина таки по стороні моїй, а не фортепіяна. Ряд віртуозних автографів замикає **Роман Савицький**, якому доля наказала продовжувати діло Василя Барвінського та провадити Український Музичний Інститут, цим разом не в Україні, але в Америці. Сподіваємося, що цей Інститут стане таким же повним життя осередком української музики, яким був його попередник у Львові. Знаючи енергію Савицького та читаючи в „Свободі" про успіхи його Інституту, бачу, що там виросте чимало талантів і що мені таки прийдеться поїхати з Маямі на північ, щоб зловити кілька нових автографів багатонадійних молодих музик...

ЗАКЛИК
РАДИ ДИРЕКТОРІВ ЗУАДК
ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Рада Директорів ЗУАДКомітету обміркувала на своїй нараді в днях 24 і 25 жовтня 1953 року теперішню ситуацію, як теж дальші перспективи і завдання допомогової діяльности для українського громадянства та й нових втікачів з-поза залізної заслони, як теж суспільної опіки над українськими залишенцями в Европі й постановила звернутись до всього членства ЗУАДКомітету і до всього українського громадянства з таким закликом.

I. Українська допомогова акція мусить збільшитися!

В Европі тепер є понад 25 тисяч української еміграції, з го числа майже половина непрацездатних старців, інвалідів і хворих. Працездатним нашим братам і сестрам в Европі мусимо допомогти емігрувати до ЗДА і Канади. Непрацездатних та й інвалідів не можемо залишити на поталу нужди і голоду.

Одна і друга діяльність потребує плянової організації й фондів.

Без нашої власної української організованої акції справа переселення українських еміґрантів з Европи та й забезпечення хлібом і дахом над головою залишенців не може бути поладнана.

Чужі й інтернаціональні організації можуть лише втягнути в рахунок наших залишенців, але повне зрозуміння їхніх потреб і забезпечення може дати їм виключно українська організація, ведена і фінансована українським громадянством.

Повну опіку над залишенцями в чужому краю, повну допомогу та й зрозуміння для їхніх українських національних інтересів може дати лише українська організація, побудована на громадській відповідальності.

Дотеперішня допомогова акція української допомогової організації виказала, що саме вона дає найбільші успіхи так у правній опіці, як теж і в матеріяльній піддержці й моральному піднесенні. Якщо були які недотягнення, то це виключно вина малих фондів, якими українська допомогова організація в минулих роках користувалась. І тому то обов'язком нашого громадянства є збільшити фонди на допомогу потребуючим нашим братам, бо це моральний і національний обов'язок кожного українця.

II. Яка має бути українська допомогова акція?

Українська допомогова акція у ЗДА мусить бути:

1) Соборна; 2) Громадська; 3) Легально самостійна; 4) Скоординована.

Нашої допомоги потребують українці в Европі й Азії без огляду на віровизнання, територіяльне походження й політичний світогляд. Тому то теж допомогу їм мусимо організувати й жертвувати на неї соборно: без різниці віровизнання, територіяльного походження та й політичного переконання. Нашу допомогову акцію ми мусимо вести по-громадськи, тобто із публічним повним звітуванням перед цілим громадянством та й із громадською контролею. Наша допомогова акція має бути самостійна, тобто незалежна від будь-яких сторонніх чинників. Ця акція має бути ведена ясно під українським іменем, з явною українською назвою, легально затвердженою й авторизованою американським урядом, як теж тими міждержавними чинниками, яких авторизації ця акція вимагає, а саме державних правлінь Італії, Франції, Бельгії, Швайцарії, Данії, Швеції, Еспанії, Туреччини, Японії, Німеччини й інших держав, де живуть наші люди і де потрібно таку акцію вести. Без такого визнання могли б окремі люди, чи товариства вислати пакети, або гроші окремим людям, але не могли б повести плянової допомоги, як теж не могли б правно заступатись за цими нашими людьми перед правлінням ЗДА й інших держав.

Такою єдиною українською, незалежною і визнаною допомогово-харитативною організацією, яка легально уконституована як українська самостійна харитативна установа, є Злучений Український Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК).

Це є основа для того, чому українська допомогова акція повинна формально бути скоординована при ЗУАДКомітеті та й ведена в повнім порозумінні з ним і через нього.

ЗУАДК — це соборна українська організація, бо до неї належать і можуть належати всі українські організації й товариства.

ЗУАДК це громадська організація, бо всі його керівні органи: Загальний З'їзд, Рада Директорів, Екзекутива, Контрольна Комісія є вибирані демократичним способом членами ЗУАДКомітету і підпадають під контролю членів. Демократичним способом можна змінити ці органи та й дати їм відповідний і потрібний напрям діяльности.

III. Чи побіч ЗУАДК можуть існувати й діяти інші допомогові організації?

Координація — це упорядкованість. Кожна акція, яка відноситься до одної ділянки, повинна бути упорядкована, щоб мати кращі висліди. Зовсім правильно українське суспільство у ЗДА скоординувало всю свою політичну діяльність в одній організації в Українському Конґресовому Комітеті Америки. Якби не було УККА — тоді кожна організація і політичне об'єднання провадили б на власну руку акцію перед американським урядом, впроваджуючи хаос і шкоду для всієї української справи. Але приналежність до УККА не позбавляє ніякої організації, чи політичного об'єднання самостійности, її політичної програми й ідеології. Кожна організація — член УККА веде свою акцію самостійно, а лише свою політичну акцію назовні, перед американським урядом, координує й узгіднює на плятформі порозуміння в УККА.

Те саме повинно бути на відтинку допомогово-харитативної діяльности. В ЗУАДК зорганізовано коло двох сотень центральних союзів, організацій, товариств, об'єднань, установ, братств і інших зорганізованих українських клітин. Всі ці організації — члени ЗУАДКомітету ведуть вповні самостійну діяльність, а належать до ЗУАД Комітету тому, щоб свою акцію допомоги назовні координувати й узгіднювати на базі порозуміння в ЗУАДКомітеті для кращого ведення загальної допомогової й харитативної акції. Це ж і була підстава створення ЗУАДК, коли всі допомогові українські організації з'їхались і створили Злучений об'єднаний із представників усіх допомогових організацій український допомоговий комітет — ЗУАДК. Якби такого об'єднання не було, тоді кожна і найменша організація вела б акцію на власну руку та й спричинила б великі адміністраційні кошти, впроваджувала б хаос та й одним допомагала б, а інших залишилаб на призволяще. Без цієї координації й обєднання не було б цих успіхів й допомоги, переведених ЗУАДКомітетом.

Можуть існувати і поставати нові допомогові інституції й товариства, які для якоїсь цілі проводять свою акцію (допомога інвалідам, допомога репресованим і інші), можуть збирати фонди на ці цілі і в цей спосіб здобувати добре ім'я для своєї інституції чи товариства. Навіть може мати позитивні висліди співзмагання організацій в роздобуванні фондів на допомогу. Але загальну акцію, усю діяльність в секторі допомоги треба конечно узгіднювати на плятформі порозуміння всіх допомогових українських організацій в ЗУАД Комітеті.

То ж і закликаємо всі ці українські Комітети, Організації, Товариства й установи, які займаються допомоговою акцією і ще дотепер не ввійшли в координацію у ЗУАДК, щоб вони відгукнулись на це наше звернення та й стали разом з нами й разом засіли за стіл для порозуміння і впорядкування всіх справ допомоги поза Злученими Державами Америки та й справ Суспільної Служби у ЗДА. До всієї української громади у ЗДА звертаємося з гарячим закликом: Вступайте до ЗУАДКомітету спомагаючими членами з членською вкладкою 5 долярів річно.

Всі українські організації — будьте членами-організаторами ЗУАДК та й разом ведім акцію харитативно-допомогову.

Організуйте збірку Коляди і Писанки та в цілості пересилайте її до единої під українським незалежним прапором діючої допомогової організації, до ЗУАДК.

Упорядкована й скоординована акція допомоги на плятформі порозуміння всіх українських організацій у ЗУАДКомітеті дасть не лише найефектовнішу та й найбільше справедливу допомогу нашим братам і сестрам у потребі, але теж і спричинить повну однозгідність у наших змаганнях за здобуття наших найбільших національних ідеалів.

Голова: **Лука Мищуга;**
Заступники голови: **Матвій Стахів, Олена Лотоцька, Михайло Дуткевич;**
Екзекутивний Комітет:
Володимир Ґалан;
Касієр: **Михайло Дубас;**
Секретар: **Павлина Різник.**

Контрольна Комісія:
Ген. Олександер Загродський, Роман Слободян, Василь Довгань, Катерина Пелешок, Іван Кедрин-Рудницький.

Члени Директорії:
Антін Батюк, Іванна Бенцаль, Дмитро Василащук, Павло Дубас, Роман Карбівник, Василь Мудрий, Роман Смук, Олена Штогрин, Андрій Шекерик, Тарас Шпікула, Осип Утриско.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бофало, Н. Й.

День Зброї — Свято УПА.

З ініціятиви 22-го Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України та при активній співучасти місцевих організацій: Спілки Української Молоді Америки, Станиці „Пласт", і Братства Української Дивізії, дня 25 жовтня ц. р., урочисто відсвятковано для ширшого українського загалу м. Бофала й околиці День Зброї — Свято УПА. Заля Гаруґарі Темпел була вщерть заповнена учасниками. Громадно прибули сюди українці - іміґранти, старші й новоприбулі, щоб віддати пошану воякам всіх військових формацій різних періодів змагань українського народу за його повне соціяльне й національне визволення. Прибули, щоб віддати глибоку пошану зокрема найновішим героям леґендарної УПА, боєвикам збройного, революційного підпілля українського визвольного руху ОУН на Рідніх Землях, які згинули в затяжній боротьбі з ворогом, або продовжають цю нерівну, безкомпромісову боротьбу ще сьогодні в умовинах невимовного, найжахливішого насилля і терору московсько-большевицької окупації.

Прекрасно прибрана сцена зображувала з одного боку, чудові лісисті краєвиди зеленої Волині та з другого, мальовничі підгірські й гірські терени Карпат — матір героїчної УПА, що її хоронила й виховувала — притягнула ще більшу увагу й захоплення глядачів. На сцені духова оркестра місцевого осередку СУМА, на чолі з її теперішнім дириґентом п. О. Грещуком, відіграла американський і український національні гимни. З-поміж членів оркестри виходить відомий український громадський діяч проф. Чуйко й святочною промовою офіційно відкриває свято. Промовець ядерно підкреслив ціль і завдання свята, відмітив великий вклад і підтримку цілого українського народу в його боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу. На підставі найновіших звідомлень красних матеріялів довів, що ця боротьба в Україні невгаває, а навпаки продовжується дальше, захоплюючи своїми діями терени всієї соборної землі. Проілюстрував фраґмент із комуністичного, чеського фільму п. н. „Бандерівці залляли нашу країну". Відомо, що цей фільм фальсифікує правдиві прагнення українського народу, а наших оборонців називає „бандитами" і „бандерівцями". Він одначе для нас цікавий тим, що виявляє яким саме великим пострахом є УПА для московсько-большевицького сатрапа, враз з його сателітами. Ворог втратив в поборюванні УПА тисячу свого війська, в тому числі чимало підстаршин, старшин і врешті-решт двох генералів: Свєрчевського й Ватуніна. Під час своєї промови проф. Чуйко просить присутніх мовчанкою і вставанням з місць вшанувати пам'ять поляглих героїв. Переплітаючи промову, духова оркестра СУМА відіграла: „Засяло сонце золоте", а сумівський жіночий квартет в складі: Люсі Лещук, Христі Саган, Стефи Ґуґель та п-ні Депутат при акомпаніяменті фортепіяну останньої, чудово відспівав повстанську пісню: „Поглянь, за вікном є ніч". Зчерги д-р Лоза, виголосив добре обдуманий, широкий реферат про УПА. Прелеґент своєю чистою дикцією, переконливими фактами-епізодами із боєвих дій УПА, захоплював слухачів.

Дальшу мистецьку частину заповнили: Сценка з життя УПА, що її дбайливо підготовили й виконали члени Братства УД. Сумівський чоловічий хор під дириґентурою п. А. Мороза, гарно відспівав дві повстанські пісні: „Що ж то за прапор лопотить", та „Гей, хлопці в коло", і одну стрілецьку: „Зірвалася хуртовина". Дуже гарне враження викликала в присутніх юна сумівка, одягнена в український національний стрій — Гайдар Наталка, віддеклямувавши добре вірш „Повстанці" Бослава. Заімпонував глядачам юний сумівець Саган Богдан, виголосивши деклямацію: „Спіть хлопці, спіть" Лепкого.

Особливе враження залишили присутнім глядачам пластуни, знаменито виконавши пластову ватру — епілог, пов'язану окремими виступами — рецитаціями, які своїм змістом і тематикою виразно змалювали правдивий образ страдальниці України й відмітили тужливі переживання, співчуття української патріотичної спільноти у вільному світі після смерти ген. Т. Чупринки. Піснею: „Не пора", закінчено Свято. З нагоди цієї імпрези зібрано добровільні датки й чистий дохід в сумі $87 вислано на допомогу хворим воякам УПА.

Мих. Палцан.

ВІСТІ З УКРАЇНИ
(За совєтською пресою)

„ЗНАЧНО РОЗШИРЮЄ ТЕМУ МОСКВИ В УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ"

Таким реченням кінчає свою рецензію М. Богуцький на збірку поезій Платона Воронька під заголовком „Моя Москва". Це кінцеве речення рецензії — єдина можлива похвала авторові віршів, який на 60 сторінках мусить писати про Москву. Це роблять тепер і інші поети, бо як зазначує рецензент на сторінках „Радянської України", „на Україні нема тепер поета (а ми додамо: і не може бути!), який би не писав творів, присвячених Москві". Воронько мусів „розширювати" цю тему аж на 60 сторінках, але в його віршах немає поезії, а тільки в віршовій формі пропаґанда про „віковічну дружбу українського народу з великим російським народом". Щоб не бути голословним, то наведемо один уривок із тієї Вороньковоі пропаґанди:

У мирні години, у сонячний
час,
І в роки буремних негод
До тебе звертається в думах
щораз
Увесь український народ.
Ти нам помагаєш рости
і творить,
Нові прокладати путі.
Наш шлях під кремлівським
сузір'ям лежить
В майбутні літа золоті.

Що Москва „прокладає нові путі" українцям на Соловки, в Сибір і далеку Колиму — це вірно. Але воно дивно, що ніби український поет мусить ще й дякувати за це Москві, що українські невільники гинуть в копальнях золота на Колимі, бо мусять працювати для „майбутніх золотих літ" Москви.

„ОРГАНІЗУВАТИ ТОРГІВЛЮ НА СТАНЦІЯХ І ПРИСТАННЯХ"

Працівник міністерства торгівлі УРСР, Ф. Бродський домагається на сторінках „Радянської України", щоб на залізничих станціях і пристанях можна було продавати всякі товари.

„Велике значення для задоволення потреб пасажирів та працівників залізничних станцій і пристаней мають привокзальні й пристанські ринки. Але, на жаль, місцеві ради депутатів трудящих і керівники управлінь залізниць та Дніпровського пароплавства, які фактично відповідають за організацію привокзальних і пристанських ринків, недооцінюють їх ролі й значення і, замість того, щоб обладнати і розширити, вони закривають ці ринки.

Через це на багатьох станціях і пристанях, де поїзд або пароплав зупиняється на 10—15 хвилин, пасажири позбавлені можливості купити свіжі овочі, фрукти та інші сільсько - господарські продукти.

На Південно-Західній залізниці є кілька сотень вокзалів, а ринки організовані тільки на 55, навісами та столами обладнані лише 13. Не має обладнаних ринків близько половини пасажирських пристаней республіки.

У Чернігівській області, при наявності 15 основних вокзалів і 12 пристаней, ринки організовані лише на 4 вокзалах і 3 пристанях. В Сталінській області є 16 привокзальних ринків, але пасажири не мають змоги користуватися ними, бо вони розташовані далеко від перонів.

Майже на всіх вокзалах і пристанях немає показників місцезнаходження ринків, не обладнані підходи до них.

На станціях Ніжин, Бахмач та Гребінка працівники вокзалів і органів міліції забороняють колгоспникам продавати сільсько-господарські продукти. Така організація торгівлі на вокзалах і пристанях аж ніяк не може задовольнити потреби пасажирів".

На думку Ф. Бродського, керівника управлінь залізниць і Дніпровського пароплавства разом з місцевими радами трудящих повинні зорганізувати привокзальні й пристанські ринки, де пасажири могли б купувати потрібний їм товар. Але чи совєтська бюрократія дбає про „задоволення потреб пасажирів та працівників залізничних станцій і пристаней"? Коли б було так, то ті „ринки" вже давно існували б.

„ГОТУЙ САНИ ВЛІТКУ, А ВОЗА ВЗИМКУ"

Як під Совєтами на Україні дбають про потреби широких кіл населення — про це інформує нас уривок із фейлетону, який беремо з „Радянської України" без жадних змін.

„Збираючись купити одяг, жителі Запоріжжя упевнено прямують до спеціялізованих магазинів „Укродягу".

Одного літнього дня, у спеку, прийшов у такий магазин не зовсім звичайний покупець...

На перший погляд він нічим не відрізнявся від інших запорожців. Втираючи хусткою піт. покупець підійшов до прилавку і чемно попросив показати йому білий парусиновий костюм.

— Парусинових констюмів у нас немає, — винувато ховаючи очі під прилавок, відповів йому продавець. — А от непогане зимове пальто ми можемо вам запропонувати.

— А чи не знайдеться у вас літнього плаття для жінки?

— Ні, — розвів руками продавець. — Може ви краще візьмете ватяне одіяло... І, роблячи останню відчайдушну спробу врятувати честь фірми і заспокоїти покупця, додав: — У нас, знаєте, як у приказці, — готуй сани влітку, а воза взимку".

Цим „не зовсім звичайним покупцем був сам „керуючий базою Головторгодягу" М. С. Політун. Ця його база — це „основний поставщик місцевих магазинів „Укродягу"... Отже „оновний поставщик" не знає, що він постачає своїм крамницям...

МОВОЗНАВЧА КОМІСІЯ НТШ ВІДНОВЛЯЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Філологічна Секція НТШ в погодженні з Президією рішила на останньому своєму засіданні відновити діяльність Мовознавчої Комісії НТШ в ЗДА. У зв'язку з тим покликано до життя окрему Управу цієї Комісії під проводом проф. д-ра П. Коваліва — як голови і проф. д-ра В. Стецюка — як секретаря. Активну участь в праці Мовознавчої Комісії може брати кожний, хто інтересується мовознавчими проблемами з обсягу української мови або якоїсь іншої з індо-европейських мов.

НОВА ДОБА В ІСТОРІЇ ЗАЛІЗНИЦЬ

Американці давно вже спострігають, як парові льокомотиви з хмарами диму і різкими гудками поступово зникають з американських залізниць. Натомість чимраз більше з'являється модерних дизельних льокомотив на чолі пасажирських та вантажних поїздів, тобто льокомотивів з моторами типу, винайденого Рудольфом Дизелем. Їх іноді називають електродизелем, бо цей мотор урухомлює електричний генератор, що виробляє струм, потрібний для руху поїздів. За паливо править важка мінеральна олія. Такі поїзди котяться по рейках м'яко й спокійно, без різких поштовхів.

Тепер понад 30 із 107 залізниць першої кляси в Америці працюють тільки дизельними льокомотивами. Біля п'ятидесяти ліній мають 50% модерних льокомотивів. За винятком кількох дрібних залізничих ліній для перевозу вугілля, всі залізниці намагаються позбутись парових льокомотивів якнайскорше.

Південна залізнична система, одна з найновіших і найбільших ліній в Америці, вже на 10% перейшла на дизельну обслугу. Недавно, коли її льокомотив, тягнучи за собою вантажний поїзд, прибув на ст. Чаттанузі, Тенессі, і загасив свій паровий казан, тим самим було скінчено добу парового двигуна на цій залізниці, започатковану 153 роки тому.

25 грудня 1830 року історичний паротяг Південної залізниці „Найліпший друг Чарлстону" зробив свій перший рейс і тим поклав початок реґуляції залізничої обслуги на Американському континенті. Протягом дальших 65 років парові двигуни незмінно панували на американських залізницях.

Перші електричні льокомотиви з'явились біля 1895 року. Спочатку електрифікація залізниць проходила дуже поволі. Наприклад, у 1929р. з усіх 65,000 паротягів на американських залізницях було тільки 364 дизельних. Перший дизельний льокомотив був випробуваний для потреб залізниці в 1924 році і дуже швидко завоював загальне визнання.

За останнім звітом Американської Ассоціяції Залізниць, у 1952 році працювало 20,480 дизельних льокомотивів, а за перші шість місяців цього року встановлено 1,286 нових. На кінець минулого року на залізницях працювало взагалі тільки 16,450 парових льокомотивів.

Залізнична індустрія дає перевагу електричним льокомотивам за більшу ефективність їх праці і за дешевші кошти їх обслуги. Модерний льокомотив може робити від чотирьох до п'яти тисяч миль без ремонту, тоді як паротяги після кожних 300—400 миль мусіли йти до депа на огляд і ремонт. Дизельний льокомотив легше стартує, ніж паротяг. Уживання модерних льокомотивів робить непотрібним будування водоналивних башт.

Перехід залізниць виключно на дизельні льокомотиви відкриває широкі перспективи перед залізничниками в справі розвитку перевозу вантажів і кращого обслуговування пасажирських поїздів.

ПЛЕВЕН ІДЕ НА ДИМІСІЮ

Париж. — Рене Плевен, колишній французький прем'єр і військовий міністер у кабінеті Ляніеля зрікся становища голови соціяльно-демократичної унії, одної з партій теперішньог урядової коаліції. Це зречення є вислідом розбіжности між ним і більшістю управи його партії яка закликала уряд шукати перемир'я в Індо-Китаї.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Бразилії

КОЛОНІЯ БРАКАТІНҐА

Колонія Бракатінґа поволі стається осередком руху на полі громадсько-освітнім. Люди захоплюються виставами. Про це свідчить вистава драми з бразилійського життя, яку написав Сильвестер Калинець. Драма ця називається „Мельникова Гандзя". Цю драму відограли аматори, підготовившись добре до неї. Публіка заповнила залю та захоплювалася грою аматорів-артистів. Потім актори відограли ще коротку п'єсу Василя Пурця під заг. „Жека й Тату" портуґальською мовою.

В Арґентині

СОЮЗ АРҐЕНТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Завдяки впертості й енерґії українського діяча, п. Михайла А. Рубінця, опрацьовано статут новозаснованої організації, відповідний до терену Арґентини, пороблено заходи перед арґенськими властями щодо його затвердження і нарешті створено саму Організацію. Слід також признати заслугу панні Олі Біликівні і п. Богданові Ковалеві, які багато помогли п. Рубінцеві в підготовці.

Установчі Загальні Збори, в приміщенні Українського Т-ва „Відродження", надали новій організації назву: Союз Арґентинсько-Українських Студентів з тимчасовим приміщенням при Т-ві „Відродження".

В Австралії

НАРАДА УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПІВДЕННОЇ АВСТРАЛІЇ

В Аделаїді відбулася нарада представників українських військових організацій, що існують на терені Південної Австралії.

В нараді брали участь: від Відділу Леґіону ім. С. Петлюри пп.: Гончаренко, Шевченко, Мартинюк, від Відділу Союзу Українських Ветеранів пп.: Матвійчук, Волошко, Криволап, від Братства к. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА пп.: Шепотюк, Котис, Гельо. На нараді продискутовано питання про необхідність співпраці та координації спільних дій між згаданими військовими організаціями.

В Англії

ПОМЕР Д-Р ВОЛОДИМИР КОРОСТОВЕЦЬ

Дня 29-го вересня помер тут по довшій недузі д-р Володимир Коростовець. Родився він в Гатчині, належний до Пересажа, на Чернигівщині. Тіло покійного похоронено на цвинтарі Кенсал Ґрін, в Лондоні. Осталися в смутку дружина Олександра і брат, інж. Кирило.

Покійний був кілька років тому в Канаді й виголошував доповіді про життя в Совєтах.

ВИСТУП І. БАГРЯНОГО В МАНЧЕСТЕРІ

27 вересня в Манчестері у великій залі Четгем Паблік Гол відбулися збори українців Манчестеру й околиць, на яких І. Багряний, виконуючий обов'язки голови УН Ради виголосив доповідь на тему, „Боботьба проти московського імперіялізму і Українська Національна Рада".

У Франції

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПАСІЧНИКА У ФРАНЦІЇ

На виставці меду і воску, яку влаштувала була цього року в Анґулемі Федерація Пасічників з департ. Шарант і Шарант - Марітім, дістав перше відзначення: диплом і медалю (позолочене срібло) за найкращі осяги синдикальний діяч з Анґулему, п. Володимир Фірман.

На Маляях

УКРАЇНЕЦЬ ЯК ДОСЛІДНИК НА МАЛЯЯХ

Федеральний департамент торгівлі у Вінніпезі вислав цього літа д-ра Василя Черевика до Сінґапуру, де буде працювати на Маляйськім півострові як знавець рослин і їх недуг. Д-р В. Черевик працював до цього часу в лябораторії федерального департаменту рільництва. Тепер він працює в рямцях т. зв. Пляну Коломбо, над дослідами рослинности на Маляях, над способом лікування їх недуг та веде контролю різних бурянів, що швидко роростаються у цій тропічній країні.

В Еспанії

КНИЖКА ПРИХОДЬКА ЕСПАНСЬКОЮ МОВОЮ

„Інформативно - Видавничий Інститут", який видав недавно першу книжку з серії українських книжок для еспанського світу, провадить переговори в справі перекладу на еспанську мову книжки В. Приходька: „Один з п'ятнадцяти мільйонів". Вже одержано дозвіл на переклад і друк книжки як теж йде підготовка до

В Канаді

НОВЕ ТУРНЕ КВІНТЕТУ ІМ. М. ЛИСЕНКА ПО КАНАДІ

Квінтет ім. М. Лисенка по виступі на Конґресі Комітету Українців Канади у Вінніпеґу влітку ц. р. перервав своє турне на 3 місяці, щоб за той час підготовити новий репертуар. Тепер відбуває він дальше турне, виступаючи передусім у тих місцевостях, де досі не виступав. В останнім часі на спеціяльне запрошення французьких католицьких громад дав він 5 концертів у таких місцевостях: Валдор, Руан, Емос і Малартік при переповнених залях. Половина доходу з концертів пішла на будову української церкви у Валдорі. Всюди вітало їх французьке населення під проводом своїх церковних духовників дуже тепло. Турне Квінтету потриває аж до січня 1954 року.

УКРАЇНЕЦЬ УБИВ СОКИРОЮ МЕДВЕДЯ В ПОРТ АРТУРІ

Англомовна преса помістила знімок українця, Степана Галушки, з Порт Артуру, який самотужки вбив сокирою великого медведя. І далі подають із Порт Артуру, в Онтеріо, що в цій околиці медведі начали заходити аж на вулиці міста, шукаючи поживи.

ПЕТРО ҐРЕЩУК ІМЕНОВАНИЙ СУДДЕЮ В АЛБЕРТІ

Оповіщено в Оттаві, що міністерство справедливости іменувало відомого в Едмонтоні адвоката Петра Ґрещука суддею на окружну судову округу північної Алберти з осідком в Едмонтоні.

Новоіменований суддя п. П. Ґрещук, син п. Павла Ґрещука, зі села Козаків, пов. Броди, Галичина, і Марії Ґрещук зі Снятинщини, Галичина, уродився в Едмонтоні 15 листопада 1908 р. скінчив право, був адвокатом від 1942 року, та брав живу участь в організованому українському й англійському житті. Він належить до Ліберальної Партії.

ВИДАТНІ АМЕРИКАНЦІ

Джон Адамс (30 жовтня 1735 — 4 липня 1826). Джон Адамс, другий президент З'єдинених Держав, був син фармера з Масачузетсу. Він готувався бути священиком, але пізніше передумав і почав студіювати право. Незабаром зробив кар'єру не тільки в своїй професії, але й на громадській ниві. Одною з його успішних справ була справа оборони британських вояків, які стріляли на цивільне населення в Бостоні. Цей інцидент, що стався року 1770, патріоти називали „бостонським убивством". Не зважаючи на громадське незадоволення після процесу, Адамса обрано делеґатом на перший Континентальний Конґрес. Року 1776 він голосував за незалежну резолюцію, запропоновану Конґресові Ричардом Генрі Лі, працював у комісії, що обробляла Декларацію Незалежности, і був серед тих, що її підписали. Відбувши дипломатичну місію за кордоном, він був обраний на віце-президента під час урядування Вашингтона. В 1796 р. його обрано на президента, він успішно урядував на протязі своєї каденції, але викликав загальне незадоволення, бо підтримував деякі дуже непопулярні справи, між іншим акт проти чужинців і бунтів, що обмежував права чужинців і забороняв критику президента і Конґресу. Програвши при наступних виборах, Адамс жив у своєму домі в Масачузетсі. Помер в день п'ятдесятих роковин підписання Декларації Незалежности.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ, відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 15. листопада, в У. Н. Домі, 183 Fleet St., о 6. год. вечора. Звертається увагу тим членам, які довгують, що якщо не вирівняють своїх вкладок будуть суспендовані. — П. Мелень, предс.; В. Пащак, кас.; І. Грабар, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. І. Хрестителя, відд. 270, відбудуться в неділю, 15. листопада, в годині 2:30 пополудні, в Укр. Нар. Домі. Проситься членів прибути на збори, забрати білети на баль нашого Тва. — Т. Гіль, предс.; М. Баран, фін. секр.-кас.; В. Бутковський, секр. рек.

ЕЛМАЙРА, Н. Й. — Тво ім. І. Франка, відд. 271, повідомляє членів, що в неділю, 15. листопада, о год. 2. попол., в Укр. Залі на Лакаванна Евеню, відбудуться збори. Проситься членів прибути, є багато справ до полагодження ,як також запрошується цих осіб, які ще не є членами УНСоюзу, щоб також прибули і вписали себе і свою родину в члени УНСоюзу. — Г. Левуш, предс.; П. Німець, кас.; І. Чопко, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Т-ва ім. Т. Шевченка відд. 349, відбудуться в неділю, 15 листопада, о 2. год. пополудні в домі Лісного. — І. Шеґера, предс.; Д. Федина, кас.; М. Лісний, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, відд. 367, відбудуться в неділю, 15. листопада, о 1:30 год. попол., в церковній залі. Проситься членів прибути на збори й привести зі собою рівнож нових членів. Пригадуємо членам, щоб свої вкладки до Союзу, Т-ва й на Ювілейну Книгу зложили на зборах. — М. Сорохтей, предс.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Т-во Українська Січ, відд. 421, повідомляє членів про збори, що відбудуться в неділю, 15. листопада, о год. 8. веч., в Укр. Залі. Проситься всіх членів прийти на збори. — І. Наконий, предс.; М. Шипінка, кас.; Ю. Береза, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Українського Народного Дому відд. 316 відбудуться в четвер, 12. листопада, у власному домі при 831 Joseph Ave., о год. 8. вечора. Проситься всіх членів прийти на збори. Маємо деякі справи до рішення. Довгуючих членів напоминаємо вирівняти залеглість, щоби не наражуватись на суспенду. Рівнож на цих зборах буде вибір нових урядників на слідуючий рік. — Н. Магомета, предс.; В. Гнатків, кас.; В. Гавриляк, фін. секр.; В. Гурянський, рек. секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Апп. Петра і Павла відд. 220, відбудуться в суботу, 14. листопада, о год. 7:30 веч., в парохіяльній залі при 50 вул і Полайна вул. Пригадується довжникам, щоб цього місяця вирівняли свої довги, тому що замикаємо річні рахунки відділових книжок. Члени, які не заплатять свого довгу будуть суспендовані. Проситься рівнож приєднувати нових членів. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Т-ва „Дністер", відд. 361, відбудуться в суботу, 14. листопада, о год. 8. ввечорі, в власній домівці при 119 Евеню „А", І. пов. У програмі: фінансовий звіт за третій квартал, біжучий фін. звіт опікунів хворих, діяльностевий, справа річних зборів, кореспонденція, актуальні справи. Присутність обов'язкова. Перед зборами приймається членські вкладки. — М. Малетич, предс.; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Варагура, рек. секр

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. М. Грушевського відд. 219, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 14. листопада, о год. 7. ввечорі, в залі під ч. 675 South 19th St. Всі члени повинні явитися на зборах, бо є важні справи до наладнання. — Уряд.

Посмертні Згадки

ПАСТУШЕНКО ЮЛІЯ, довголітня членкиня 402 відд УН Союзу в Міннеаполіс, Мінн., померла по довгій недузі 21. вересня 1953 р. Роджена в Лубянках, пов. Збараж. Полишила в смутку мужа, дітей та внуків. — В. Їй П.!

Перчишин, секр.

ПЕЛЯГІЯ СТАРЯВСЬКА, членкиня 334 відд. УНСоюзу в Клівленд, О., померла 2. листопада 1953 р. Покійна родилася в с. Дусовичі, пов. Перемишль. Полишила в смутку мужа Дмитра, 2 дочки Михайлину й Юлію, сина Володимира і 5 внуків. Похорон відбувся 5. листопада з церкви св. Володимира. — В. Їй П.!

С. Морозович, секр.

ТАРЗАН, ч. 3183. Через ріку.

"WE'RE NOT GOING TO THAT AWFUL LEOPARD VILLAGE?" DEMANDED JESSICA. "SOBITO SAID IT WAS DESTROYED, REMEMBER?" JEROME RECALLED. "WE'RE SUPPOSEDLY TO BLAME!"
3183
TWO DAYS LATER, THEY STOOD GAZING ACROSS THE RIVER AT THE CHARRED REMAINS OF CHIEF GOLTA'S VILLAGE. "THE UTENGAS CERTAINLY DID A SWEET JOB!" JEROME OBSERVED "MAYBE WE CAN FIND A SPEAR, OR A BOW AND SOME ARROWS."
"I'LL SWIM OVER AND GET ONE OF THOSE CANOES!" HE ADDED, "AND COME BACK AND PICK YOU UP."
Distr. by United Feature Syndicate

— Ми не йдемо до того жахливого села леопардолюдей? — питалася Джессіца.

Собіто сказав, що воно знищене, не пам'ятаєш? — відповів Джером. Згідно з загальною думкою, нас в цьому вважають винними.

Два дні пізніше вони стояли, дивлячися через річку на спалені залишки села ватажка Голти. — Ютенґи, дійсно, виконали гарну працю! — завважав Джером. — Може ми зможемо знайти спис або лук і кілька стріл.

— Я перепливу і дістану один з тих каюків, додав він — вернуся й візьму тебе.